

Viljen til liv

Aina Schiøtz:

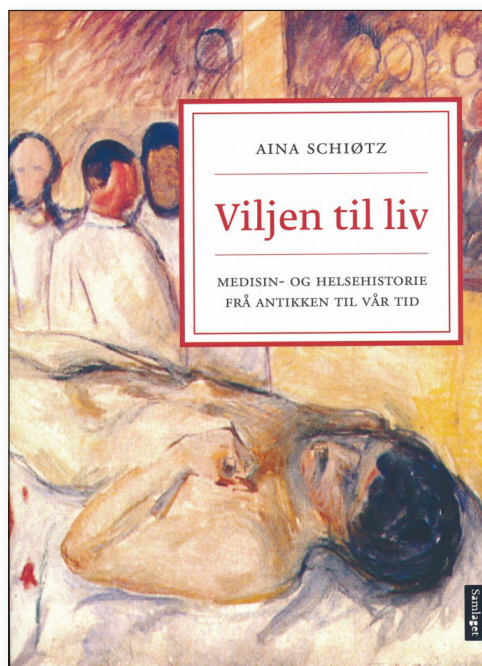
Viljen til liv. Medisin – og helsehistorie fra antikken til vår tid.

Oslo: Samlaget 2017, 510 s.

ISBN 978-82-521-7771-8

Pris NOK 499,-.

Michael 2017; 14: 236–7.

Aina Schiøtz er professor i medisinsk historie ved Institutt for global helse og samfunnsmedisin ved Universitetet i Bergen og har med dette laget en oversikt over de vesentligste trekk i medisinenes utvikling gjennom tidene.

Intensjonen med boka var opprinnelig å lage en kort bok for historiestudenter, men den er nok blitt en vesentlig bredere oversikt over utviklingen av Helse-Norge egnet for studenter i medisin og helsefag, men også generelt for dem som interesserer seg for hvordan vi nå er havnet der vi er. Aina Schiøtz' bok kan derfor leses med utbytte av alle interessert i medisin, samfunnsutvikling og kultur, men er vel først og fremst rettet inn mot sykepleiere og leger. Boken har dessuten et relativt stort kapittel om utviklingen av jordmoryrket. Andre helseprofesjoner er mer stemoderlig be-

handlet, men som forfatteren selv påpeker, noen valg har hun måttet ta.

Aina Schiøtz har et kritisk, feministisk, helsehistorisk maktperspektiv på utviklingen, og analyserer hvilke trekk som i ettertid har vært viktige, og som nok ikke alltid har vært åpenbare for aktørene, som stort sett har vært leger og menn.

Boken har fem hoveddeler som følger etter en innledning. Først er det *Teori, praksis og vitenskap*, som gjengir historien fra oldtid til vår tid, der trekk

fra de siste 100 år blir relativt kortfattet beskrevet. Men delen avsluttes med to større kapitler om psykiatri og arvelære/genetikk og HIV/AIDS. Disse emnene settes i en kontekst som minner oss på hvorledes holdninger til pasienter og sykdom veksler raskt fra år til år, i alle fall fra en dekade til annen.

Det neste hovedkapittelet handler om utviklingen av hospitalvesenet, altså de somatiske sykehusene fra røttene i korstogene med ridderordener via lepra – og radesykehus til institusjoner med intensjon om å kurere, ikke bare pleie syke. Det kommer perspektiver som hjelper leseren å forstå bedren i kampen som pågår land og strand rundt for lokalsykehus mot sentralisering, og den enorme veksten i forventninger og utgifter dette innebærer.

Tredje del handler om folkehelse med særlig vekt på epidemiologi. Fremveksten av en vitenskap som måler hva vi gjør, og hvor meget som er oppnådd i løpet av de siste 200 år med hensyn til sykkelighet og dødelighet, blir greit og oversiktlig behandlet.

Fjerde del om helseprofesjonene behandles i tre større underkapitler, ett om legene, ett om sykepleierne og ett om jordmødrene. Det siste bringer noen nye opplysninger for anmelderen, og viser at kampen for å bli anerkjent som egen profesjon har møtt konstant mannlig motstand.

Den femte og siste hoveddelen handler om synet på sykdom og pasienter gjennom tidene, og settes inn i perspektiver fra pasienters egne beretninger, makt og avmaktsfølelse, klasse og kjønn sett innenfra og utenfra. Boken avsluttes med trekk fra utviklingen av medisinsk etikk så vel med hensyn til pasientbehandling som til forskningsetikk.

Hva er *ikke* å finne i boka? Forfatteren har etter denne anmelderens syn gjort kloke valg; noen småting: Referanser og eksempler viser et Bergensperspektiv og vel kunne andre perspektiver kanskje hatt like stor plass. Det kunne og burde dessuten vært flere bilder og figurer. Tittelen *Vilje til liv* begrunnes i forordet, og peker på hva den subjektive og objektive betydning av kampen for ett godt og langt liv har betydd, men den forteller lite om innholdet i boken.

Schiøtz' bok er skrevet på et akademisk nynorsk som flyter godt uten bruk av kunstige fremmedord, og inneholder vel 30 sider litteraturreferanser og et omtrent like langt register.

Den være herved anbefalt Michaels lesere, samt langt flere!

Arvid Heiberg

overlege, professor (em)

Avdeling for medisinsk genetikk, Oslo Universitetssykehus.

arvhei@ous-hf.no